

התוצאה: פאבריק נאסיונל צ'ר ות. מרווח של שני מיליון דולר בשנה שעברה, ירדו לרווח מיוערי של 154 אלף דולר השנה.

את המחיר שילמו 600 פועלים כמיפעלי הנשק של אפ"אן בליאג', עיר התעשייה באזור מיכרות הפחם במיורה בלגיה. הם נאלצו לפרוש מעבודתם.

גם רקמות טניס. מה שמעניין הוא כי בעבר לא היו לאפ"אן הגבלות רבות, כפי שיש ליצרניות נשק גדולות אחרות. זאת חברה פרטית והמינגלה היחידה שהיתה מוטלת עליה היה רשיון ייצוא ממישרד החוץ הבלגי, שביקש למנוע מהנשק המעולה להגיע למקומות הלא-נכונים.

אבל גם כעניין זה לא היו כעיות מיוחדות. כאשר ב-1967 ביקש מישרד החוץ למנוע יצוא למישטר הרודני ביוון, בוטל העיכוב עד מהרה, משהודיעו אנשי האיגוד המיקצועי שאם לא ייצאו לאתונה תהיה אבטלה חמורה בליאג'. כך שהסוסים הבלגים תמיד משכו את העגלה של אפ"אן.

אך הפעם אפ"אן בלחץ אמיתי. כפי שאומר מנכ"ל החברה, מישל וונ' דרסטריק: זה שהשוק הולך ונגמר זה עדיין לא הכל. פשוט קשה מאוד להתחרות ביריבים התוקפניים בישראל ובצרפת, שהם בבעלות מדינותיהם.

עד שטרן
לא טעות עזות

בשני המיקרים, מישרד הביטחון הוא בעל המפעל לייצור נשק; בשני המקרים מסייעות הממשלות למאמצי השיווק; מבטיחות את ערבות המדינה לאשראי היצואנים; מאפשרות זמני פרעון נדיבים, אשר חברה בסקטור הפרטי אינה יכולה להרשות לעצמה. אבל, בכל זאת, פאבריק נאסיונל יש להניח, יתגבר, המחזור שלו עדיין מגיע ל-533 מיליון דולר לשנה ובעתיד הם מתכוונים לשים את הדגש יותר ויותר על קווי יצור אזרחיים. כי פאבריק נאסיונל לא מוכר רק רובים הוא גם מייצר מכלול עצום של מוצרים, כלשון פרסום הבית שלהם מ"רקטות טניס עד מעליות".

קיבוצים

איד לומדים
לנהוג בקיבוצים
ובכמה שיעורים
קיבוץ בית השיטה בעמק יזרעאל יכול לשמש דוגמה של אזרחות טובה. כאשר החליט כי כל חברת משק הרוצה ללמוד תוכל לעשות זאת, הוא גם קבע מינון של שיעורינהיגה לפי הגיל. חברות עד גיל 30 זכאיות ל-60 שיעורים; בנות 30-40 ל-80 שיעורים; ומעל לגיל 40 - אפילו 100 שיעורינהיגה. אבל מה? מיספר הסטטים (עד שמצליחים, טו"רסוף) הוא בלתי-מוגבל, לכל הגילים.

חוק

שימוש ברכוש

כאשר שוללים זכויות יוצרים משלמים פיצויים

הצלם הוותיק דן הרני חזר זה עתה מוירת הקרב בלבנון. הוא התיישב מול המסך הקטן, כדי לראות את מהדורת מבט ולפתע קפץ ממקומו כנשוך נחש. תמונה שהוא צילם שבוע לפניכן שבה נראות שתי נשים לפני נגמ"ש בלבנון, שימשה כתמונת-רקע לקריין. הרני, יושב-ראש אגודת צלמי העיתונות, ובעל הסוכנות הישרא-לית לעיתונות ולצילום - M.S.P. לא זכר שהוא העביר תמונה כזו לטלוויזיה. בירור קצר העלה שהתמונה פורסמה בגרוז'ים פוסט. הרני מיהר לטלפן למחלקת-החדשות של הטלוויזיה, והסביר שהמדובר בגניבת זכויות יוצרים הוא נענה בתגובה מעליבה בטלפון.

הרני מיהר להגיש חשבון, גבוה מהרגיל מפני שנעשה שימוש שלא ברשותו בתמונה שצילם.

לתדהמתו, כעבור זמן, קיבל מן הטלוויזיה צ'ק לסכום פעוט קטן בהרבה מהחשבונות שהגיש.

חוסר היגיון. הרני לא ויתר. הוא פנה לבית-המשפט, כאמצעות עורך-הדין רפאל פרקש ותבע עשרת אלפים שקל בצירוף ריבית והצמדה.

לרוכד-העדים הובא מי שהיה אז עורך מבט, יאיר שטרן. הוא העלה שתי טענות. האחת השתמונה, כך היה נראה לו, היתה של דובר צה"ל ולא M.S.P. והקרנתה ללא רשות נובעת מטעות. טענה שניה היתה, שפירסום התמונה, שבוע אחרי שצולמה, מעיד שהיא אינה בעלת ערך אקטואלי.

השופט ורדה אלשיך קבעה בפסק-דינה שאילמלא היתה התמונה עומדת בקריטריונים, הרי לא היתה מוקרנת שבוע אחריו כן כתמונת רקע אקטואלית.

לדעתה, מדובר כאן בשלילת זכות יוצרים ואין זה משנה אם היא נעשתה מתוך חוסר ידע או מתוך טעות כנה. היא ציינה שעלפי החוק רשאי בית-המשפט לפסוק פיצויים על הפרת זכויות יוצרים.

בפסק דינה קבעה שופטת: אין לי ספק שמה שעשתה רשות השידור הוא חוסר היגיון וגובל ממש בעוות-פנים. לא רק שהשתמשה ברכוש לא לה, אלא אף הכתיבה את הסכום שהיא מוכנה לשלם בגין שימוש זה.

השופטת חיבה את הרשות לשלם להרני פיצויים בסכום של 6500 שקל בצירוף ריבית, בשיעור שלושה אחוזים, והפרשי הצמדה.

יצוא

לא רק הסוסים הבלגים

ביצד התהפכו היוצרות והלקוח הפך ספק ומתחרה
עכשיו הנשק האישי הוא רובה הסער גליל; קודם זה היה האס-16 והאס-14. ומי עוד זוכר את האפ"אן? דורות רבים של חיילי צה"ל זוכרים. זה היה רובה-היבוא הבלגי, אשר נקרא כך על שם ראשי התיבות של יצרניו פאבריק נאסיונל (תעשיות לאומיות) ושכבש בשעתו את העולם בסערה.

עד לאחרונה נימנו יותר מ-100 ארצות, בעיקר באפריקה, אסיה ודרום-אמריקה על קונו. זה היה השיא של גל הרכש שהחל בראשית שנות השבעים כאשר הפך זהב בידי המדינות המייצאות נשק. באמצעות הוזה הזה הן רצו לקנות את הנשק המעולה ביותר, אולם ברגע שבא המיתון על הכנסות ארצות אופ"ק ומחיר הבית-נפש ירד מתחת ל-30 דולר לחבית החלו הללו חושבים פעמיים לפני שהוציאו הומנת נשק חדשה.

אכזריות מושלמת

היא ברנדה. שעה שחור, ארוך, חלק, שופע ומכסה את אחוריה; עיניה גדולות ומלוכסנות; אמה קטן וסולד ושפתיה חושניות. גובהה 175 ס"מ ומישקלה 55 ק"ג. היא לא נראית כזו. אבל היא ביישנית.

אבל לא היום. לא בוער לי. חוץ מזה, מפחידה אותי העובדה שאנשים משתנים במשך השנים, והשאלה מה קורה אז, איך ממשיכים לחיות?"

מיס לי עדיין הרבה כסף לתצוגה. כמו לשאר הדוג' מניות, אבל גם זה יגיע. בינתיים אני מפרנסת את עצמי ואת בתי בכבוד. צילומים: אופירה קדמי

ברנדה לבושה בסגנון ספורטיבי, כחולצה לבנה ומיכנסים ארומים. פניה נקיות מאיפור. קשה להתגבר על החשק לגעת בשערה הגולש. כאשר מרים לה שהיא יפה, היא משיבה: "אני לא יפה, אני מיוחדת. אני רק פנים חדשות בישראל."

אורנה גלן

לימיני ולימדה אותי את סודות המיקצוע. אילנה ממש בחורה נהדרת. היא מתיחסת אלי כחבריות, ואינה חוששת שאקח את מקומה.

מרחפת על המסלול

למיני שהתחלתי לעבוד, הלכתי לראות תצוגת-אופנה, כדי לראות איך הולכות הרוגמניות בארץ. אחרי כמה שעורים, שקבלתי מאילנה סיבוני, העותי לעלות על המסלול.

אין לי פחד קהל, אבל אני עדיין מתרגשת ועצבנית ותמיד חוששת שמא העקבים יתקעו או יישברו לי כאמצע התצוגה. בסוף התצוגה אני מרגישה הקלה, וגם גאוה של, עשיתי את זה!

למרות שמעולם לא חשבתי להיות רוגמנית, אני מאוד אוהבת את המיקצוע וככל שאני נכנסת לתוכו, אני נהנית ממנו יותר. כשאני על המסלול אני מרחפת ומחיאיות-הכפים מחזירות אותי אל המציאות. אמנם לא משלמים לי עדיין הרבה כסף לתצוגה, כמו לכל שאר הרוגמניות, אבל גם זה יבוא. הרי אני חרשה כשטה, אבל בשלב זה אני מפרנסת את עצמי ואת בתי בכבוד.

כששואלים אותה אם היא מתכוונת להישאר בארץ, מופתעת ברנדה. "בוודאי," היא אומרת, "לא רק להישאר כאן, אלא גם להתגייר. נפגשתי כבר עם האנשים מהאגודה לגיור, הם הופתעו מרצוני העז להתגייר ושאלו אותי מדוע אני רוצה בכך. הסבירתי להם, שאני מאמינה באלוהים ובחוקי הדת והיהדות. אני, למשל, שומרת על מיטבח כשר כבר שלוש שנים. אני לא אוכלת טרף, גם לא מחוץ לבית. אני צמה ביום-הכיפורים ואוכלת מצות בפסח."

"לגיור שלי אין שום קשר לנישואין או לקשר שלי עם גבר ישראלי," אומרת ברנדה וממששת בידה את ה"ח"י" והגמדוד שעל צווארה. "אני אוהבת את מוגי-האוויר הנוח בארץ, אבל זאת, כמוכן, לא סיבה להיות במקום מסוים. הסיבה שאני פה זאת היהדות: אני רוצה גם שבתי פסקל תהיה יהודיה. אמרו לי שאם אתגיייר לפני שבתי תהיה בת 8, היא התפרך אוטומטית ליהודיה, ואם לא, היא

מרחפת

כך אני מרגישה שאני על המסלול," אומרת ברנדה. רק מחיאיות-הכ" פיים מחזירות אותי אל המציאות. אמנם לא משל-
תצטרך לעבור את תהליך הגיור בעצמה.
ומה אומרים על כך ההורים?
הורי רוצים שאהיה מאושרת, ולא חשוב להם באיזה מקום בעולם.
והגעועים להולנד ולהורים?
אני לא מתגעגעת למקומות, אני מתגעגעת לאנשים. אני, כמוכן, מתגע-